

je izrazil željo, da bi se drugi elementarci preizkusili to pisavo, ki bi se z nekaj spremembami prav lahko razvila v novo slovensko pisavo.

Popoldne je predaval o učitelju na vasi tov. B. Jurančič, šolski upravitelj s Telč. Za njegovo preko 3 ure trajajoče predavanje je vladalo veliko zanimanje zlasti s strani učiteljev sociologov. Uvodoma je poudaril vprašanja, na katera mora znati jasno odgovoriti vsak hrvatski inteligent, ki hoče stopiti v stik s kmečkim ljudstvom. Ta vprašanja so: Kaj je kmečko življenje? Kaj je kmečko gospodarstvo in kmečka kultura? Kaj je kmečka sloga, kaj kmečko poštenje? Vsi, ki pridejo kakor koli v stik s kmečkim ljudstvom, morajo biti prežeti s pravim in toplim odnosom do slovenske vasi.

Za sodobnega slovenskega učitelja in za njegovo uspešno udejstvovanje na vasi je prvi pogoj jasno spoznanje socialnega, gospodarskega in kulturnega položaja današnje slovenske vasi ter njene strukture. Poznati mora predvsem pravilno vlogo šole in učitelja v vaškem življenju. Potreben pa je tudi jasn pogled v bodočnost.

Nihče ne more tajiti, da je slovenska vas v krizi, ki izvira iz nagnitih gospodarskih osnov. Posledica tega je propadanje kmečke družine. Mnogi kažejo demagoško na vaškega učitelja, češ ti si tega kriv. Ob takem gledanju ni prav nič čudnega, če je celo nek naš dnevnik na uvodnem mestu poudaril, da so ljudskošolski učitelji krivi nedavnega razpada francoske države.

Naša kmečka mladina nima tistega močnega in zdravega mladinskega zanosa, ki tako odlikuje akademsko in delavsko mladino, ker se nahaja v gospodarski odvisnosti in podrejenosti. To je krivo, da se kmečko ljudstvo kar ne more izkupati iz patriarhalnosti ter stacionarnosti naše vasi. Preveč je med nami še onega zanosnega, romantičnega gledanja na vaško idilo lepe bele vasice. Mnogo boljše in koristneje bi bilo gledanje zdravnika na vas, ki brez rožnatih očal želi ugotoviti pravo diagnozo, ki mu bo služila za uspešno zdravljenje. Tako gledanje je edino umestno tudi za vaškega učitelja.

Vzgoja je odvisna od gospodarskih momentov, ki uravnavajo tudi vse ostalo vaško življenje. Zato je važno, da tudi učitelj pozna današnje ekonomsko dogajanje na vasi. Prazgodovinska družba, v kateri je človek delal prva in divna tehnična odkritja, je vplivala vzgojno zelo močno. Srednjeveško podložništvo je kmeta pravno, gmotno in moralno osiromašilo. Tudi francoska revolucija, ki je meščanstvu morda prinesla marsikaj dobrega, je moralno in gospodarsko propadanje malih kmetov še pospešila. Šole, katerih ustanavljanje je sledilo meščanski revoluciji, nikakor niso bile vključene v realno vaško življenje. Šele v zadnjem času se obrača v tem oziru na boljše z zdravim gibanjem za sodobno življenjsko šolo.

Mnogo preveč nalog si je zadalo tudi učitelstvo samo pri izvenskolskem delu. Učitelj ne more biti univerzalen človek, ki bo znal voditi vse mogoče gospodarske akcije. Učitelj naj bo v šoli in izven šole predvsem vzgojitelj. S sodelovanjem pri organiziranju družabnega življenja in agrarnega gospodarstva bodo ustvarjene najljepše možnosti za vzgajanje odraslih in mladih ter za preprečevanje raznih asocijalnih nagnjenj. V dolgi debati, ki je sledila temu predavanju, so se razčistila še razna aktualna vprašanja in se je ugotovilo predvsem dejstvo, da so narodove težave in potrebe tudi učiteljeve in da velja to tudi obratno.

V sredo popoldne je predaval tov. M. Ledinek o strnjenem in predmetnem pouku. V svojem temeljito obdelanem in silno bogatem predavanju je nanizal toliko misli, sklepov in

dejstev, da bi bilo nujno potrebno predavanje v obliki publikacije ponovno temeljito preštudirati. Zavedajoč se nemožnosti, njegovo predavanje v kratkih besedah vsaj približno opisati, se omejimo tu le na važnejše misli.

V ospredju zanimanja vsakega učitelja mora biti vprašanje, kakšna naj bo vrsta sodobnega šolskega dela in na kakšen način bo najlaže in najuspešneje dosegel učni in vzgojni smoter. Celostni, strnjeni, kurzni, predmetni, koncentracijski, delovni in še kakšen pouk niso sami sebi namen, ampak so le pomožno sredstvo za doseg smotra. Važne niso zunanje oblike šolskega dela, temveč temeljita poglobljenost v posamezne metode.

Sodobna pedagoška zahteva je, vzgojiti človeka, ki bo usposobljen za celostno gledanje na svet in na življenje. Zato ne sme biti izhodišče za delo le duševno življenje posameznika, ampak tudi njegovo življenjsko okolje. Za nas niso važne le zahteve vzgojnih teoretikov, temveč tudi zahteve ljudskih zastopnikov. Ti pa zahtevajo med drugim tudi strnitev mnogobrojnih »preučeniha« predmetov in omejitev na osnovno izobrazbo kakor tudi oblikovanje samostojnega, mislečega ter iniciativnega človeka, ne pa le nerazgibanega, pasivno sprejemajočega posameznika, ki bi le vdano čakal na pomoč od drugega.

Izmed vseh stanov pričakuje od šole in zida nanjo največ delavstvo, ki se zaveda vse njene prave vrednosti, če ima pravilno obliko. Učitelj naj po temeljitem poznavanju celote okolja, življenja, kulturnih in ekonomskih potreb dobe in posameznika vodi in usmerja učenca iz celote po individualni poti zopet nazaj v celoto. Učitelj mora pravilno razumevati duševno strukturo otroka in njegove razvojne faze. Upoštevati mora tudi tipologijo, vendar pa vse to ne kot nekaj absolutno danega.

Na nižji stopnji se otrok izživlja v povesti in igri v ožji domačiji, na srednji stopnji razširi svoje zanimanje na celotno domovino in prihaja že do kakovostnega razlikovanja stvarne istinitosti, na višji stopnji pa do jema celotne vtise, ki jih kakovostno, vzročno-pogojno in namerno-posledično diferencira. Pri tem delu pa je najlaže delo, ki prihaja iz celote in se po dovršeni predmetni diferenciaciji vrača zopet v celoto.

Učitelj se mora vedno in z vso jasnostjo zavedati, kaj hoče doseči s poukom ter zakaj in kako bo obdelal obrazovno dobroto.

Strnjeni pouk danes razumevamo kot celostno dojetje in celostno izživljanje, zato ni popolnoma sprejemljiv za vse šolske stopnje. Na srednji in višji stopnji se namreč že razvije otrokova sposobnost za predmetno mišljenje. S tem pa pridobi zahteva po diferenciaciji iz mladinskega in stvarnega vidika.

Čisti predmetni pouk stavlja na otroke zopet preveliko zahtevo deloma v snovi, deloma v duševnem delu, ker je treba delati prevelike skoke iz enega kulturnega območja in njegove strukture v drugo. Predmetni pouk nima običajno nobene zveze z življenjem. Spada zato bolj v dobo otroške dozoritve.

Koncentracijski pouk se opira zopet toliko na predmetni pouk, da nosi vse njegove negativne strani. Koncentracija ni organsko povezana z izvorom snovi in se zadovoljuje le z uvrščanjem in povezanjem. Zato spada v pozno pubertetno dobo.

Naša odločitev mora biti za celostno šolsko delo, kakor ga življenje samo nudi in ki sili k upoštevanju duševne in telesne strukture otroka, življenjske in kulturne težnje okolja in strukture kulturne dobrine same.

Vsako delo mora biti načrtno, da je uspešno in kvalitetno. Za delo v šoli so potrebne nekatere delovne faze: 1. postavitve delovnega cilja, 2. iskanje, zbiranje, urejanje in pripravlanje delovnih sredstev, 3. izdelava delovnega načrta, 4. pridobivanje snovi, 5. pregled urejanja in uporaba delovnih

rezultatov. Seveda te delovne faze niso stalne ali norma, temveč le sredstvo. Vzgojni cilj pa je treba doseči tiho in nevsiljivo.

Zanimivemu in temeljito obdelanemu dopoldanskemu predavanju je sledilo prosto popoldne, namenjeno izletom. Vršil se je prijeten izlet na Vrhniko, ki ga je organiziral profesor V. Čopič.

O spoznavanju šolskega razreda je v četrtek dopoldne predaval tov. Martin Mencej, ki ga že dobro poznamo kot ideologa »Učiteljskega pokreta«.

V pedagogiki govorimo običajno o razredu kot zaključni življenjski enoti. Kljub temu nas pa izkušnja uči, da sestavlja vsak razred zelo pestra družba raznih malih osebnosti in interesnih skupin, ki so posledica podedovanih in pridobljenih duševnih in telesnih lastnosti. Zmeda, nered, kontrasti in nesoglasja in nasprotja so glavni znaki današnje družbe, šolski razred pa je verni odsev te družbe. Zato je predpogoj uspešnega šolskega dela študij, raziskovanje in razumevanje razreda.

Ne zastoduje pa samo subjektivno opazovanje, ampak je treba priti do čim objektivnejših rezultatov. Pot zato je pokazalo že več naših tovarišev, med njimi Ledinek z delom »Moj razred« in drugi z razpravami v »Prosveti«.

Običajne šolske ocene znanja so povsem formalne agotovitve končnih uspehov učenca, zato nam to za njegovo presojo ne more služiti in se moramo poslužiti drugih, temeljitejših metod. Pogoji za pravilno stvarno ocenjevanje so: 1. dolga opazovanja, 2. sposobnost vzgojiteljevega intuitivnega zvičanja in 3. potrebno psihološko znanje opazovalca.

Nekdanjemu pretiranemu spominskemu učenju je sledilo današnje večje upoštevanje razumske samodelavnosti otrok, zato mora sodobni učitelj najprej te spoznati pri učencah. Stopnja duševne zmogljivosti pa hitro in razmeroma dovolj točno dosežemo s testiranjem. Testov poznamo že več skal, vendar so vse prilagodene posameznim narodom ali stanovom. Slovenci jih še nimamo, pač pa dela na njihovem ustvarjenju »Učiteljski pokret«. Do takrat pa se moremo kot najbližnjih posluževati srbskih Stefanovičevih. Rezultati pa so le zasilni in smejo služiti samo kot pomožno sredstvo v razredu samem, nikakor pa niso sposobni za splošno presojo. S testiranjem določimo otrokovo duševno starost, t. j. starost, ki bi jo imel normalno razvit otrok. Ako to duševno starost delimo s telesno starostjo, dobimo inteligenčni količnik, ki nam pove, če je rezultat 1, da je otrok normalno inteligenčen, če je pa manj kot 1, n. pr. 0,89 ali 0,85, da je duševno stanje pod normalno. Taka ugotovitev nam v mnogočem pomaga pri izbiri metod in učnih sredstev. Seveda ne zastoduje samo presoja inteligenčnosti, temveč tudi pridnosti, ki mnogokrat pripomore do prav odličnih učnih rezultatov. K vsemu temu pripomore dober del tudi otrokovo okolje, predvsem socialno stanje družine, v kateri raste slovenski otrok. Vsako uspešno vzgajanje mora torej biti osnovano na temeljitem poznavanju otroka, ki mu mora slediti vse mogoče za odstranitev ovir in za njegovo zaščito. Šele tedaj bo mogoče uporabljati modernih vzgojnih načel.

Sledilo je predavanje tajnika Zveze društev »Šola in doma« ter profesorja učiteljske šole v Ljubljani, Venčeslava Čopiča o učiteljskih sodelavcih.

Sprva je ugotovil, da razčlenitev doseđanja učiteljevega udejstvovanja kaže na izredni idealizem in požrtvovalnost pri vseh mogočih in nemogočih akcijah. Ako pa ugotovimo, kakšna sta vpliv in veljavnost učitelja v primeri potrošene energije, vidimo, da še z daleka ni tako, kot bi moralo biti. Zato je

nujno potrebna reorganizacija vsega učiteljevega prizadevanja ter načrtna koncentracija sil vseh 4000 članov slovenske učiteljske zajednice. Edino na ta način bi se lahko ustvarila velika dela.

Seveda je prvo področje učiteljevega dela šola in razred. Tudi tam naj se delo smotrno organizira. S smotrnim in racionalnim delom bi se dosegli z mnogo manjšimi žrtvami boljše rezultati. V dosegu takega dela so potrebni razni delovni krožki in čim pogostejše sestajanje ter diskuriranje.

Predavatelj se je nato lotil duševne analize slovenskega učiteljstva in sodobnih raztrganj razmer današnje civilizacije. Nujno je potrebno več toplih človeških odnosov. Zatreji je treba odprano in ponižujoče ovađuštvo in denunciranje, ki se je v nekaterih krogih že tako zelo razpaslo. Anonimna pisma služijo danes v partizanskem okolju kot najboljše sredstvo za uničenje političnega nasprotnika. Tudi preveliko hlapčevstvo s pretirano uslužnostjo in še bolj pretiranim izvrševanjem ukazov je le v pogubo. V zvezi s tem je zopet politično izkoriščanje ugodnih situacij in oholo obnašanje s politično podprto hrbtnico kaj značilen sodoben pojav. Učitelstvo vodi ves narod k višji duhovni kulturi. Vsled tega si mora ohraniti svojo duhovno svobodo ter mora znati očuvati svoj ugled pred vsemi tistimi, ki ga skušajo kakorkoli oblatiti.

Jasni, sodobni osebni nazorji in jasna orientacija učitelja v času in prostoru ga morata visoko dvigniti nad nivo nizkih in razdivjanih političnih strasti, da bo našel narod v njem močno oporo in blesteč svetilnik na poti v boljšo bodočnost.

Vodja ljubljanske poskusne šole prof. Rudolf Kobilica je predaval o temi šola in starši. Medsebojni odnos šole in doma je nad vse važen in, če je pravilen, zmora delati čudeže. Možnosti medsebojnih odnosov so prav različne, ustvarjene pa morajo biti na zdravi podlagi. Gospodarske nepravilne in ovire narode tlično rušijo in ga vodijo v biološko propadanje. Zato je izboljšanje gospodarskih razmer najnujnejši naš narodni problem. — Edino z njegovo rešitvijo bomo preprečili etično degeneracijo družbe in biološko hiranje širokih mas. Neprimerno je samo opozarjanje na duhovno krizo, kajti s tem se odvrčajo pogledi od pravih vzrokov sodobnih težav, ki v prvi vrsti leže v gospodarskih kontrastih in napetostih. S sodelovanjem šole in doma se bo dalo marsikaj uspešno rešiti. Učitelj ne sme biti le učitelj in vzgojitelj, temveč tudi zaščitnik otroka.

Tovarišice,

ne prezrite teh urstic!

Z nakupom zemljišča smo bliže realizaciji našega skupnega doma. Toda prav sedaj ne moremo pogrešati niti dinarja od prispevkov, ki so se jih posameznice obvezale plačevati, kajti na njih redno plačevanje smo računale, ko smo kupile zemljišče.

Zato nujno prosimo, da vsaka članica poravnava zaostalo upravnino, ki znaša za vse leto samo 17 din. Prilagam vam za vsako leto, za katero ste v zaostanku, po eno položnico in sicer samo za tri leta nazaj; dolžno upravnino za vsa prejšnja leta smo vam po sklepu odbora odpisale.

S prošnjo, da upoštevate naš položaj, apeliramo na vašo stanovsko solidarnost in pričakujemo pozitivnega odziva. V primeru pa, da niste voljni plačati dolžni znesek, nas blagovolite obvestiti z dopisnico.

Odbor »Zadruge« Dom učiteljice.

V.-ar:

Učitelj Suhač in njegova septembrska bilanca

Zopet se je pričel pouk na vaški šoli, kjer poučuje tudi učitelj Suhač. Bil je 6 let pripravnik in lani je komaj zlezal v IX. skupino. Je poročen, ima enega otroka in njegova plača mora preživljati tričlansko družino.

Okrog prvega septembra ima učitelj Suhač mnogo skrbi. Treba je spraviti v red uradne knjige, saj je njegov razred natrpan z »ukaželjno« kmečko mladino, treba je urediti radi zvezkov, knjig in še drugih sto in sto reči, predno usmeri pouk v pravi tir.

Radi teh skrbi in da bo vse pravočasno v redu, kakor zahteva strogi upravitelj, postava učitelj Suhač nervozen in ponoči slabo spi.

So pa še druge skrbi, ki terejo ubogega učitelja Suhača, da ne ve, kaj bi počel. Tako srb je njegova septembrska bilanca, bilanca njegovih septembrskih dohodkov in izdatkov. Ta zadeva ga muči, vznemirja, učinkuje na živce, da je siten, nima nikjer pokoja in ga tira v obup.

Nekega dne, ko je uredil svoje šolske posle, se vsede za mizo, da uredi to bilanco, ki mu ne da ne mira ne pokoja. Znosil je skupaj vsa svoja pasiva in aktiva — svojo plačo.

Najprej pogledimo njegova aktiva:

ker ima nekaj zabranjene plače radi dolga, ko se je neprostovoljno sell, znaša njegovo neto izplačilo 1000 din. K temu pa ima še nekaj dodatkov in sicer stanarino, ker ni deležen naturalnega stanovanja, 150 din in drvarino 50 din, Rodbinska doklada za enega otroka se mu je povišala za 50 din in znaša sedaj 190 din. Poleg tega je še dobil prvega septembra 100 din povišice.

E, kako je vesel, saj mu bo mnogo pomagalo teh 100 dinarjev, si misli na tihem.

Vzame svinčnik in napiše:

Cista plača	din 1000,—
Stanarina	150,—
Drvarina	50,—
Rodbinska doklada	190,—
Povišica	100,—

Skupno	din 1490,—
------------------	------------

Od tega odšteje kuluk	35,—
---------------------------------	------

din 1455,—

»O, ta kuluk, ravno 1. septembra mora biti, ko imam toliko izdatkov«, zamrmra nervozno učitelj Suhač. »Saj vsako leto ne obrusim za 70 din ceste, ampak razrvana, z jamami prepolna cesta mi uniči letno par čevljev!« doda in piše dalje.

Sedaj pa izdatki:

Stanovanje — za stanovanje dobi 150 din, plača pa 250 din; torej je že 100 din izgube. Knjiga pri trgovcu, kjer jemlje ves mesec na up vso špecerijo, in je zaključena, izkazuje 545 din dolga. Pa se huđuje nad ženo: »Kaj si toliko jemala in zakaj nisi štedila!« Knjiga pri mesarju, kjer tudi jemlje na up, izkazuje kljub trem brezmesnim dnevom 146 din. Čevljarjev račun je še tu in znaša 79 din. Mleka imamo 30 l po 2 din, je 60 din. Našteje še razne drobnarije, ki znesejo 110 din.

»Oh ta draginja, kako nas ugonablja, kako nas sili, da začnemo s stradanjem in omejevanjem vsega, kar nujno rabimo!« godrnja učitelj Suhač in jezno potegne črto pod vsoto izdatkov.

Ta slika je takale:

Stanovanje	din 250,—
Specerija pri trgovcu	545,—
Pri mesarju	146,—
Čevljarjev račun	79,—
Mleko	60,—
Razno	110,—

Skupaj . . . . . din 1190,—

Ko devlje denar na kupe, kamor ga bo nesel, da poravnava račune, mu ostane na kupu 265 din, med njimi oni svetli novi stotak, ki ga je dobil kot povišico.

Pa bo kdo mislil, da je s tem končana Suhačeva bilanca. O, še dolgo ne in teh 265 din ni njegov denar, s katerim lahko svobodno razpolaga in si lahko kaj privoči. Sedaj pride komaj glavna skrb, skrb za zimo.

In učitelj Suhač računa naprej. K temu računanju pokliče še ženo, da skupno razmotri vse potrebe za zimo.

Pa pravi: »Treba bo drv!« Žena mu odgovori: »Le glej, lani smo imeli premalo kuriva in, če bo letos tudi tako huda zima, bo mo po zopet zmrzovali!«

Končno se zedinita, da nabavita 8 m³ drv ali po domače 2 klaftri.

»Klaftra drv sta stane 600 din, ali 150 din 1 m³, torej bova za drva dala 1200 din, odgovori Suhač, ki se zamisli. »Vidiš!« nenadoma vzkligne in pokaže na znesek v svoji plačilni knjižici in nadaljuje: »Za drva dobim mesečno za 1 m³ le 50 din, jaz pa naj plačam za 1 m³ 150 din. To je ta prokleta draginja, ki nam pije kri! Od kod pa naj vzamem denar? Ta stotak povišice, ki sem ga dobil, naj bo kot nadomestek za vse potrebščine, ki so se dvignile za 30 do 100% in celo 150%!« Tako modruje učitelj Suhač in je ves blede od razburjenja.

»Tudi 500 kg premoğa bi se rabila, ker drva ne bodo segla do pomladi, in to stane še 200 din«, pravi žena in nadaljuje »Krompirja rabimo 300 kg. Vprašala sem povsod in nobeden ga ne da izpod 1,50 din, kar znaša 450 din, jabolka pa letos ne bova kupila, ker so predraga, stanejo 2,75 din kg. Tudi nekaj flanel bi moral kupiti, pa tebi nove čevlje, jaz imam tudi raztrgane čevlje in...« »Nehaj! Nehaj mi naštevati, saj vidiš, da s temi 265 din ne moremo ničesar kupiti!« jo jezno prekine učitelj Suhač, vrže svinčnik na mizo, zgrabi denar in račune ter hiti od enega do drugega, da jih poravnava.

Žena gleda za njim. Solzne so njene oči in zmaja z glavo ter reče: »Kaj bo, če bo draginja tako naraščala in če plač ne bodo povišali!«

Ko se je čez dobro uro Suhač vrnil nekoliko pomirjen, ga je žena že čakala z novo mislijo.

»Dragi mož! Ne razburjaj se tako!« je pričela tolažiti svojega moža. »Misliš sem, da bi šel v petek, ko imate prost dan zaradi obhajila, v mesto in tam skušal dobiti posojilo, s katerim bomo lahko nabavili vse potrebno. Bomo do druge jeseni že nekako odplačali, če Bog da!«

»Seveda zopet posojilo. Ali mar ne vidiš, da mi še vedno odtegujejo vsak mesec za ono posojilo, ki sem ga moral najeti za selitev, ko sem bil premeščen semakj!« se zopet razjezi učitelj Suhač.

»Vedno moramo samo s posojili mašiti luknje za svoje redne in neobhodno potrebne potrebe. Zato ni čudno, da znašajo naši dolgovi težke tisočake. Tudi nam bi morali dati moratorij za naše dolgove, znižati obrestno mero in dati dolg rok za odplačevanje, kakor so napravili s kmečkimi dolgovci. Nam pa kar odtrgajo od plače, če takoj ne poravnava dolga«, razlaga in modruje Suhač. »Če sedaj zopet najamem posojilo, bom vse leto delal in garal samo za posojilo in obresti!«

Končno vendar skleneta, da drugega ne preostane, kakor najeti posojilo, kajti zima bo kmalu potrkala na vrata, na up pa nihče ne da ničesar.

Ko se je v petek zvečer vračal učitelj Suhač iz mesta, kjer je pod težkimi pogoji dobil par stotakov posojila, je hodil počasi in sključeno. Vedno znova se mu je porajala misel, da si je s posojilom naložil na ramo nov težak križ, ki mu bo pil njegove življenjske moči.

Vprašamo se: »Koliko takih Suhačev pa je danes med nami? Morda smo vsi, ki se bavimo s poklicem, da vzgajamo mladino in jo pripravljamo na poznejše težko življenje!«